

Obraz macierzyństwa w polskiej blogosferze parentingowej

STRESZCZENIE

CEL NAUKOWY: Celem artykułu jest analiza współczesnego doświadczenia macierzyństwa i jego przemian na przykładzie blogerek parentingowych. Badanie opiera się na założeniu, że poprzez ekspresję w internecie można poznać ważne aspekty życia szerszej społeczności, dla której internet stanowi przestrzeń komunikacji, rozpowszechniania określonych wzorów społecznych i kształtowania opinii.

PROBLEM I METODY BADAWCZE: Badania prezentowane w niniejszym artykule mają charakter eksploracyjny. Wykorzystano analizę dyskursu wybranych blogów parentingowych prowadzonych w języku polskim, a także dane zastane, które uznano za istotne dla badanego problemu.

PROCES WYWODU: Artykuł składa się z pięciu części. W pierwszej zasygnalizowano kierunki przemian instytucji rodziny, w kolejnych dwóch omówiono blogosferę parentingową jako teren badań oraz zastosowane metody jakościowe. W dalszych trzech podrozdziałach znajduje się analiza macierzyństwa. Jak się okazuje, macierzyństwo podlega reprodukcji z niewielkimi zmianami.

WYNIKI ANALIZY NAUKOWEJ: Poddane analizie wypowiedzi kobiet pokazują, że ich doświadczenie reprodukuje model rodziny określany w literaturze przedmiotu mianem „tradycyjnego”. Znaczącą się jednak odmienności w porównaniu z poprzednim pokoleniem kobiet. Różnice polegają na ograniczeniu wymagań stawianych matkom małych dzieci (rezygnacja z obowiązku pracy zawodowej poza gospodarstwem domowym), a także na zdefiniowaniu rutynowych czynności codziennych jako obszaru samorealizacji.

WNIOSKI, INNOWACJE, REKOMENDACJE: Analizowany problem jest rzadko podejmowany w socjologii rodziny w Polsce. Należy podkreślić celowość badania aktywności internetowej, w której wyraża się współczesna refleksyjność macierzyństwa – liczne wybory, konieczność namysłu i rozważań traktowana jest jako element społecznej roli matki.

→ **SŁOWA KLUCZOWE:** **RODZINA, RODZINA W NOWYCH MEDIACH,
 BLOGOSFERA PARENTINGOWA, MACIERZYŃSTWO,
 SPOŁECZNA ROLA MATKI**

ABSTRACT

An Image of Motherhood in the Polish Parenting Blogosphere

RESEARCH OBJECTIVE: The aim of the article is to analyze the contemporary experience of motherhood and its transformations on the example of parenting bloggers. The research is based on the assumption that through expressions on the Internet one can learn about important aspects of life in the wider community, for which the Internet is a space for communication, dissemination of specific social patterns and shaping opinions.

THE RESEARCH PROBLEM AND METHODS: The research presented in this article is exploratory. The discourse analysis of selected parenting blogs written in Polish (netnography) was used, as well as the analysis of the existing data, which were considered significant for the problem under study.

THE PROCESS OF ARGUMENTATION: The article consists of five parts. The first one indicated the directions of changes in the family institution, in the next two the author discusses the parenting blogosphere as the research area and the applied quality methods. In the next three subsections there is an analysis of motherhood. As it turns out, motherhood is subject to reproduction with minor changes.

RESEARCH RESULTS: The analysis of women's statements shows that their experience reproduces the family model described in the literature as "traditional." However, there are differences in comparison with the previous generation of women. The differences consist in limiting the requirements for mothers of small children (resignation from the obligation to professional work outside the household), as well as in defining routine daily activities as an area of self-fulfillment.

CONCLUSIONS, INNOVATIONS, AND RECOMMENDATIONS: The analyzed problem is rarely undertaken in family sociology in Poland. It is necessary to emphasize the desirability of studying Internet activity in which contemporary reflexivity of motherhood is expressed – numerous choices, the necessity of reflection and consideration are treated as an element of the social role of mother.

→ **KEYWORDS:** FAMILY, FAMILY IN NEW MEDIA, PARENTING BLOGOSPHERE, MOTHERHOOD, SOCIAL ROLE OF THE MOTHER

1. Wprowadzenie

Instytucja rodziny znajduje się w krajach Europy Wschodniej w szczególnej sytuacji. Społeczeństwa tego regionu podlegają przemianom powodowanym przez kilka czynników – globalizację, postkomunistyczną transformację systemową, która od końca lat 80. XX w. obejmuje wszystkie wymiary życia społecznego – od gospodarki, prawa i ustroju politycznego po kulturę i sferę prywatną, a także przystąpienie do Unii Europejskiej w 2004 r.

Celem tego artykułu jest badanie wzorów życia rodzinnego w doświadczeniu jednostkowym i społecznym. Zagadnienie to jest obszerne, dlatego ograniczę się do analizy macierzyństwa – roli społecznej złożonej z utrwalonych, powtarzalnych i aprobowanych sposobów działania, z którą wiążą się określone oczekiwania.

Strukturalne i funkcjonalne przemiany rodziny zachodzą we wszystkich społeczeństwach, chociaż różnią się ze względu na przyczyny, zasięg i sposób, w jaki są przeżywane. Jeszcze w latach 60. XX w. socjologowie opisywali je za pomocą terminu „family dezorganization” (Goode, 1961, s. 392). Współcześni badacze społeczni przyjmują mniej wartościującą perspektywę, mówiąc o przejściu od rodziny tradycyjnej do nowoczesnej. Jako „tradycyjną” postrzegają ukształtowaną w XIX w. rodzinę nuklearną złożoną z pary heteroseksualnej oraz jej potomstwa. Charakterystyczny dla tej instytucji jest podział pracy, w którym odpowiedzialność za dom i wychowanie dzieci spoczywa na kobiecie, zaś zdobywanie środków utrzymania poza gospodarstwem domowym jest rolą mężczyzny (Silverstein i Auerbach, 2005, s. 34). Taki typ rodziny dominuje w Polsce w pierwszej połowie XX w., a zachodzące z czasem przemiany polegają na pluralizacji form życia rodzinnego i wzrastającej akceptacji owej różnorodności (Sikorska, 2009a, s. 134).

W latach 60. XX w. procesy modernizacji zaczęły oddziaływać na instytucję rodziny w krajach bogatej Północy, a 30 lat później były już wyraźnie zauważalne w Europie Środkowej. Przemiany te – „drugie przejście demograficzne” – obejmują m.in. obniżenie rangi małżeństwa na rzecz niesformalizowanych związków, opóźnienie zawarcia pierwszego małżeństwa i pojawienia się dzieci, rozwody i ponowne małżeństwa, przejście od zapobiegania niechcianej ciąży do planowania potomstwa, wzrost liczby urodzeń pozamałżeńskich, spadek dzietności (Szlendak, 2011, s. 39). Nowoczesna rodzina w coraz mniejszym stopniu spełnia funkcje przypisywane rodzinie tradycyjnej.

W okresie polskiej transformacji systemowej, umownie datowanej od 1989 r., w szybkim tempie przebiegają procesy sprzyjające redefinicji ról rodzinnych. Należy do nich rozwój rynku usług, pogorszenie sytuacji kobiet na rynku pracy, pluralizacja sfery kultury symbolicznej, w której pojawiają się konkurencyjne w stosunku do tradycyjnych sposoby życia (Giza-Poleszczuk i Marody, 2000, s. 63).

2. Blogosfera parentingowa jako teren badań

W ostatnim dwudziestoleciu znacząco wzrosła liczba osób korzystających z internetu. Obecnie jako regularni użytkownicy deklaruje się 66% Polaków (CBOS, 2016, s. 1). Popularna jest lektura blogów, które czyta 21% Polaków, zwłaszcza młodych – 42% osób w przedziale wieku 18-34 lat (CBOS, 2017, s. 12). Badania pokazują, że blogi są chętniej odwiedzane przez kobiety (34%) niż przez mężczyzn (27%) (CBOS, 2017, s. 12).

O zasięgu blogów parentingowych wnioskować można pośrednio na podstawie analiz marketingowych. Jedną z nich jest raport BLOG RANK 2016. W tworzeniu rankingu wykorzystano takie kryteria jak: zasięg, wygląd strony, jakość zdjęć i prezentowanej treści, obecność na Facebooku, Instagramie oraz Blogger – Influencer (<http://hypeology>).

pl/blog-rank-2016/). Blogerzy wykorzystują znacznie szersze spektrum działań niż blog, odbiorca nie musi być czytelnikiem, może śledzić ich aktywność.

W cytowanych badaniach znaleźć można ponadto informacje na temat twórców blogów. Zdecydowaną większość (84%) wśród nich stanowią kobiety, najliczniejsza grupa mieści się w przedziałach 26-35 lat – 40,7% oraz 18-25 lat – 25,6% (<http://www.blog-media.pl/raport/>).

Blogowanie to aktywność wymagająca dużych zasobów kapitału, takich jak: wykształcenie i umiejętności – np. literackie czy robienie „dobrych” zdjęć itp., czas, kultura – tzw. dobry gust, zasoby materialne. Przyjmuję, że dzięki tym zasobom oraz swobodnemu wykorzystywaniu źródeł internetowych matki blogerki uzyskują dostęp do szerokiej gamy modeli macierzyństwa. Ponadto można założyć, że kapitał kulturowy ułatwia eksperymentowanie z formami życia rodzinnego i wprowadzanie zmian do zinstytucjonalizowanych ról społecznych.

Charakteryzując blogerki parentingowe, należy wspomnieć o jeszcze jednym istotnym aspekcie, który wpływa na ich aktywność. Z badania Polska Blogosfera 2016 wynika, że dla pewnej części autorów blogowanie jest źródłem dochodu (<http://mediarun.com/pl/digital/internet/blogerzy-wiedza-jak-zachecic-czytelnikow.html>). Marketingowe wykorzystanie blogów ma konsekwencje dla treści, jakie są przez ich autorów przedstawiane, a także form ekspresji. Trudno sobie w tej sytuacji wyobrazić, że dominować będą sprawy smutne czy przerażające lub kontrowersyjne. Dlatego należy podkreślić, że prezentowany w wybranych przeze mnie danych obraz macierzyństwa jest skoncentrowany na tym, co jest uważane za szczęście i sukces, nie jest natomiast eksploatowana tematyka dezorganizacji życia rodzinnego, obejmująca takie problemy jak rozwód, trudności finansowe, przemoc domowa, ubóstwo, choroba etc.

3. Założenia metodologiczne

Badanie to jest rodzajem netnografii i opiera się na założeniu, że poprzez ekspresje w internecie można poznać ważne aspekty życia szerszej społeczności (Kozinets, 2012, s. 101), dla której internet stanowi przestrzeń komunikacji, rozpowszechniania określonych wzorów społecznych i kształtowania opinii na poruszane w danym miejscu (np. na blogu) tematy. Przedmiotem zainteresowania jest zatem treść przekazu i jej związek z „zewnątrznym” światem lub przeżyciami uczestników badań. Zagadnienia te są rozważane na podstawie prowadzonych w internecie przez kobiety matki blogów parentingowych. Zawarte tam wypowiedzi stanowią podstawę analizy doświadczenia współczesnego macierzyństwa.

Należy jednak podkreślić, że opisywane przez blogerki doświadczenie macierzyństwa jest społecznie usytuowane – pokazują one perspektywę kobiet, które żyją w dobrych warunkach materialnych – z reguły we własnym mieszkaniu lub domu, nie są dotknięte ani zagrożone ubóstwem. Wśród autorek nie znalazły się (z jednym wyjątkiem) przypadki wczesnego macierzyństwa, pierwsze dziecko pojawia się około 30. roku życia.

Badanie jest jakościową analizą danych zastanych – wypowiedzi pochodzących z wielu przypadków. Wyboru analizowanych blogów dokonałam z serwisu zBLOGowani.pl, który jest największym w Polsce agregatem blogów. Wzięłam pod uwagę 10 najpopularniejszych blogów parentingowych we wrześniu 2015, 2016 oraz 2017. Ostatecznie do badanej próby weszło 25 blogów. W analizie zostały uwzględnione typowe elementy bloga parentingowego, tj. podstrony „o mnie” lub „o nas”, jak również „kontakt” oraz „współpraca”.

Analiza rozpoczęła się od kilkakrotnej lektury w celu wypracowania pojęć, które oddawałyby sens danych. Prowadzona była na kilku poziomach – od konkretnego do pojęć coraz bardziej abstrakcyjnych. W wyniku tych zabiegów wyłoniły się kategorie, które organizowały narracje blogerek na temat macierzyństwa. Podstawą interpretacji było porównywanie przypadków między sobą. Cytaty z blogów, które przytaczam dalej, zostały wybrane z szerszego zebranego materiału, aby zilustrować typowe wątki pojawiające się w wypowiedziach matek.

4. Obraz macierzyństwa na podstawie blogów parentingowych

4.1. Tradycyjna rodzina

Blogerki parentingowe nie opisują żadnej z alternatywnych form rodziny, ale swoje sformalizowane związki różnopciowe, a status ten jest *explicite* deklarowany. Jeden z najpopularniejszych w 2017 r. blogów nosi nawet nazwę „matkamezátka.pl”.

Rola matki ulega zmianom w czasie – odmienne zasady regulują relacje z małymi dziećmi, inne z dziećmi dorosłymi etc. Kobiety rozpoczynają pisanie bloga wraz z pojawieniem się drugiego dziecka – po porodzie lub podczas drugiej ciąży – nie są zatem niekompetentne ani niepewne w roli matek. Działania, o których opowiadają, przedstawiane są z perspektywy kobiety matki. To ona gra główną rolę, pozostali członkowie rodziny są wprawdzie niezbędni, ale znajdują się na drugim planie (dzieci) lub są tylko krótko wspomnianymi aktorami dalszego planu (mąż). Przykładem jest poniższa wypowiedź:

Kilka słów o mnie:

szalona artystka (...) Zajmuję się szeroko pojętym handmade i recyklingiem, tworząc przedmioty domowego użytku.

zapałona podróżniczka (...) Gdy tylko mamy trochę czasu, ciągam rodzinę po zakamarkach Szwajcarii, planuję podróże po Europie i Polsce.

solidna kobieta biznesu – zajmuję się copywritingiem, piszę artykuły na zlecenie sprzedaję swoje zdjęcia – zawsze zgodnie z umową i na czas (...)

Główny bohater – Oliwier

Mój mały Oli Loli (...) Dzięki niemu kręci się moje blogowanie; motywuje mnie do tworzenia wpisów kreatywnych i kulinarnych. Dla Niego zmieniliśmy nawyki i przyzwyczajenia – dla Niego zmieniliśmy kraj zamieszkania. (...)

Berbec – Gabriel

Pojawił się znieca i namieszal nam w zyciu. Najbardziej wyjatkowy prezent swiateczny, jaki mogliemy dostac (...)

Jest jeszcze Slubny.

Pan Widmo, nie lubi sie pokazywac „mediom”, nie bierze udzialu w prowadzeniu bloga – wedlug niego to jedna wielka nuda. Zapalony gracz PS4, wielbiciel filmow akcji, miolownik dobrego jedzenia, wudkowania i nowoczesnych gadzetow.

(http://www.oliloli-newlife.com/p/blog-page_3.html, dostep: 10.11.2017).

W cytowanym fragmencie chialabym podkreślić kilka aspektow: 1) granice „my” sa jasno określone i oznaczaja mala rodzinę nuklearna, zlozona z pary heteroseksualnej i jej dzieci, 2) mężczyzna – muž nalezy do rodziny, choc jest malo widoczny („Pan Widmo”); 3) rodzina jest struktura stabilna, nie sa pierwszoplanowym tematem blogow czynniki zagrazajace tej instytucji – rozwody, wdowieństwo i inne, 4) podejscie kobiety do codziennej aktywnosci jest zindywidualizowane i tworcze, 5) z rodzina nuklearna wiaze sie dodatni ladunek emocjonalny.

Mezowie lub partnerzy blogerek pojawiaja sie rzadko, z reguly w okolicznosciach nierutynowych, jak wakacyjna podroz. Jest to spostrzezenie zaskakujace, zwaywszy na rozpowszechniajacy sie w przekazach medialnych oraz literaturze socjologicznej model „nowego ojca” (np. Sikorska, 2009a). Analizowany material nie pozwala jednak odpowiedziec na pytanie, czy mamy do czynienia z trwalym, typowym dla danej rodziny sposobem funkcjonowania, czy raczej z sytuacja przejsciowa, ktora ulegnie zmianie w przypadku powrotu kobiety na rynek pracy.

Na „tradycyjny” model rodziny wskazuja wyrazenia jezykowe uzywane przez kobiety piszace o swoim macierzyństwie. Podobnie jak we wcześniejszych o kilkanaście lat badaniach Bogusławy Budrowskiej (Budrowska, 2001) i o kilkadziesiat – Heleny Lopaty (Lopata, 1971), moment narodzin dziecka opisywany jest w sposob sugerujacy bierna role matki. W przytoczonej powyzej wypowiedzi syn blogerki „pojawił się znieca i namieszal (...) w zyciu”. Taki sposob definiowania sytuacji macierzyństwa sytuuje je w kategoriach losu, a nie wyboru, sugerujac niezaleznosc ciazy od decyzji kobiety (Budrowska, 2001, s. 112).

4.2. Separacja i blogowanie jako proba jej przewyczenia

Typowa autorka bloga parentingowego jest 25-40-letnia matka, aktualnie niepracujaca zawodowo, mezatka z co najmniej dwojgiem dzieci, z ktorych przynajmniej jedno nie jest starsze niz kilka lat. Jedna z autorek w nastepujacy sposob opisuje swoja terazniejszosc:

Kobieta pracujaca, ktora zadnej pracy sie nie boi ale obecnie uciekla w skrytość czterech scian na „urlop”. Upierdliwa zona swego meza i zakreczona mama slodkiej Karolinki (pi-sownia oryginalna – przyp. SG) (Okciem-mamusi.pl, <http://www.okciem-mamusi.pl/2016/10/motywuujaca-tapeta-na-listopad.html#>, dostep: 23.03.2018).

W powyższej wypowiedzi autorka deklaruje dobrowolne ograniczenie do sfery prywatnej i zawieszenie ról społecznych odgrywanych w przestrzeni publicznej, co określa jako „urlop”. Doświadczeniem matek jest izolacja rodziny nuklearnej, na co wskazuje nieobecność w ich narracjach osób spoza małej rodziny. Symboliczna granica między rodziną nuklearną a światem zaznacza się w ten sposób, że tematem wypowiedzi matek blogerek są niemal wyłącznie one same i ich dzieci.

Blogowanie jest współczesną próbą przełamania separacji wynikającej z zawieszenia pracy zawodowej i większości kontaktów pozarodzinnych po urodzeniu dzieci. Jedna z matek w następujący sposób opowiada o początkach swojej aktywności blogerskiej:

Był czas kiedy myślałam (...) że będę pracowała z ludźmi, tego brakowało mi najbardziej. Pierwsza połowa 2013 roku była bardzo ciężka, w drugiej okazało się że pojawi się w rodzinie kolejna pociecha. Zapadła wtedy kolejna decyzja o moim zostaniu w domu. Szczególnie mówiąc wiedziałam że była to dobra decyzja (...) W głowie mnóstwo pomysłów, ciąża dawała o sobie mocno znać a starszy syn zawsze był absorbującym dzieckiem, które uwielbiało towarzystwo. Moją małą odskocznią był wtedy blog, bardziej pamiętnikowy, od stresowujący (pisownia oryginału – przyp. aut. art.) ([dzwoneczkova.pl](http://www.dzwoneczkova.pl), <http://www.dzwoneczkova.pl/2016/03/mama-w-trasie-czyli-jak-pojechac-i-nie.html>, dostęp: 23.03.2018).

Własny blog jawi się autorkom jako sposób na przełamanie izolacji. Twórczyni jednego z nich stwierdza wprost, że tematem jej wpisów – czyli publicznych wypowiedzi – są szczegóły życia rodzinnego uważane powszechnie za intymne. Wyraźnie komunikuje to już w pierwszych słowach swojego bloga, pisząc: „Co ja plotę? Publicznie piorę rodzinne brudy”. Dalej – na podstronie „O mnie” – definiuje swoją sytuację:

Do głowy by mi nie przyszło, że posiadanie dwóch córek doprowadzi mnie do stanu, w którym tylko ekshibicjonizm pozwoli mi utrzymać równowagę psychiczną...

Jedną nogą wkraczam w 30-ty rok życia, a drugą z bólem stąпам po rozsypanych po całym domu klockach (...) Tu psiocę na dzieci, na męża, na bałagan w domu i chroniczny nadmiar kilogramów. Tu obowiązuje dystans i stałe przymrużanie oka. Tu zamierzam się dobrze bawić, czego i Tobie również życzę (<http://co-ja-plate.blogspot.com/p/o-mnie.html>, dostęp: 10.11.2017).

Społeczną izolację rodziny nuklearnej wiążą socjologowie z procesem indywidualizacji (Beck, 2002, s. 171). Uzyskana w rezultacie procesów historycznych izolacja i autonomia w stosunku do wymagań struktury społecznej może być postrzegana na dwa sposoby – jako możliwość wprowadzania innowacji w życiu rodzinnym oraz jako źródło osamotnienia. W przypadku matek blogerek sytuacja ta nie powoduje eksperymentowania z alternatywnymi formami rodziny, natomiast jej konsekwencją jest pojawienie się negatywnych emocji i próby poradzenia sobie z nimi, np. przez pisanie bloga

W wypowiedziach kobiet uderzający jest kolektywizm. Matki jednoznacznie deklarują podporządkowanie ich własnych oczekiwań rodzinie, to z wymogów życia rodzinnego wynika dotkliwie odczuwane zawężenie przestrzeni społecznej kobiety. Wątek ten pojawia się we wszystkich przytoczonych wyżej wypowiedziach.

4.3. Estetyzacja codzienności

W blogach parentingowych znajdujemy wizję świata pełnego nużących, powtarzalnych i pracochłonnych czynności, którym towarzyszą ambiwalentne odczucia – izolacji, osamotnienia z jednej strony oraz entuzjazmu – z drugiej. Można zadać pytanie, jak możliwe jest osiągnięcie tej pozytywnej postawy wobec macierzyństwa w obliczu trudnych jego aspektów opisywanych przez blogerki.

Zasadnicze dla tego problemu jest wyrażane w wypowiedziach kobiet oczekiwanie, aby przeżywać macierzyństwo w sposób zindywidualizowany. Rutynę czynności codziennych starają się one przekształcić w „kreatywne” działania. Dominujący sposób osiągnięcia tego celu stanowi estetyzacja. Jest ona formą codziennego doświadczenia siebie, własnego ciała, zachowań, a w przypadku blogerek parentingowych obejmuje dodatkowo konstruowanie życia rodzinnego.

„Estetyzacja stała się obecnie globalnym trendem obejmującym zarówno techniki kształtowania ciała i osobowości, jak również sposoby widzenia i rozumienia otaczającej rzeczywistości społeczno-kulturowej” (Guzowska, 2015, s. 61). Wolfgang Welsch wyróżnia estetyzację powierzchowną – upiększanie – oraz głęboką, która modyfikuje samego człowieka, jego percepcję, myślenie, moralność etc. (Welsch, 2005, s. 41). Stosowaną przez kobiety strategię estetyzacji macierzyństwa pokazuje autoprezentacja autorki bloga okiem-mamusi.pl:

To blog matki ale nie do końca parentingowy, nie do końca kosmetyczny, nie tylko lajfstajlowy (...) Nie lubię szufladkować, ani być szufladkowana. Piszę o swoim dziecku, swoim niepokładanym życiu, poglądach, zainteresowaniach i pasjach. Nigdy tu nie jest nudno. Promuję rozsądny styl życia, polecam tylko to co faktycznie się u mnie sprawdza (Okciem-mamusi.pl, http://www.okciem-mamusi.pl/p/wspopraca_30.html, dostęp: 23.03.2018).

W tym krótkim tekście autorka na pierwszym planie stawia wymykanie się ograniczeniom strukturalnym: „Nie lubię szufladkować, nie lubię być szufladkowana”, wątpi, „czy definicja jest konieczna”, określa swoje życie jako „niepokładane”. Akcent pada na znaczenie indywidualnego wyboru i testowania: „polecam tylko to, co się u mnie sprawdza”, które mają sprawić, że „nigdy (...) nie jest nudno”. Macierzyństwo może zawierać mnóstwo różnych rzeczy, nie stając się męczącym bałaganem czy chaosem. Życie rodzinne postrzegane jest jako przestrzeń samorealizacji, poprzez czynności i przedmioty wykorzystywane na co dzień blogerki dokonują ekspresji własnego „ja”.

5. Macierzyństwo – trwałość i zmiany modelu

U. Beck i E. Beck-Gernsheim (2002) widzą współczesną rodzinę w świecie zachodnim jako projekt *do-it-yourself*, w którym życie rodzinne jest przedmiotem permanentnego konstruowania poprzez negocjacje, uzgodnienia i ustalenia zarówno w sprawach

istotnych, np. decyzja co do posiadania potomstwa, jak i nieznaczących, dotyczących codziennych, rutynowych obowiązków, jak prace domowe, zakupy itp. Wszechobecne przekazy kulturowe przekonują kobiety, że powinny realizować macierzyństwo na swój osobisty, zindywidualizowany sposób (Olcoń-Kubicka, 2009, s. 41).

Biorąc pod uwagę indywidualistyczny charakter współczesnej kultury, obraz rodziny w blogach parentingowych jest zaskakujący: życie rodzinne kobiety postrzegają wprawdzie jako obszar osobistych wyborów, ale efektem tych decyzji i negocjacji jest dominacja „tradycyjnego” modelu rodziny. Ojciec jawi się jako nieobecny na co dzień żywiciel, matka – jako wyłącznie odpowiedzialna za dom oraz wychowanie dzieci. W sposób „tradycyjny” prezentowana jest również sama decyzja o rodzicielstwie – dzieci „pojawiają się” na świecie bardziej jako dar losu niż wynik decyzji rodziców.

Realizowanemu przez blogerki modelowi rodziny towarzyszy indywidualistyczna narracja o sobie samej i poddany estetyzacji macierzyństwie. Można postawić hipotezę, że funkcją tej opowieści jest zdystansowanie się od konwencji społecznych. W przypadku polskich kobiet chodzi o odcięcie się od mitu matki Polki. Matka Polka postrzegana jest jako kobieta tak obarczona obowiązkami domowymi i zawodowymi, że nie czerpie radości z macierzyństwa (Sikorska, 2009b, s. 15-16). Jednym z aspektów tego mitu było niedocenywanie fizycznej atrakcyjności kobiety, a także estetyki, upiększania otaczających ją i jej rodzinę przedmiotów.

W macierzyństwie przeżywanym przez blogerki rdzeń stanowi konstrukcja tradycyjna: ich podstawowa aktywność przebiega w sferze domowej, podporządkowują swoje aspiracje potrzebom rodziny, zwłaszcza małych dzieci, z przeciwnościami zmagają się samotnie: mężowie/ojcowie są nieobecni, a matki odseparowane od otoczenia.

W porównaniu jednak do pokolenia swoich matek, których macierzyństwo określał w mniejszym lub większym stopniu wzór matki Polki czy raczej model „dzielnej ofiary” (Giza-Poleszczuk i Marody, 2000), współczesne blogerki ograniczają zakres przypadających im obowiązków – rezygnują z pracy zawodowej poza gospodarstwem domowym.

Jednocześnie do tradycyjnych elementów roli matki dołączona została estetyzacja. Nie sprowadza się ona do zewnętrznego nakazu bycia fizycznie atrakcyjną (estetyzacja powierzchowna), ale obejmuje wewnętrzną potrzebę upiększania, udoskonalania siebie samej i otoczenia (estetyzacja głęboka). Do tego celu służy refleksyjna konsumpcja – używane na co dzień przedmioty, takie jak: żywność, ubiory, artykuły AGD, książki itp., są troskliwie selekcjonowane. Zindywidualizowany i twórczy wymiar macierzyństwa urzeczywistnia się przez konsumpcję.

5.1. Uwagi końcowe

Założenie leżące u podstaw tego tekstu jest takie, że dyskurs blogerek parentingowych wytwarza i upowszechnia określone doświadczenia. Blogi te dotyczą przede wszystkim macierzyństwa (nie ogólnie rodzicielstwa ani nie ojcostwa, ani też roli żony czy partnerki mężczyzny). Ponadto nie prezentują one macierzyństwa w ogóle, ale

raczej jeden z jego etapów – udomowienie kobiety z małym (drugim i następnym) dzieckiem. Tworzą one środowisko komunikacyjne skoncentrowane na doświadczeniach kobiet pozostających z dziećmi w domu, dla których możliwości uczestnictwa społecznego są zawężone.

Blogi te pokazują pewne cechy instytucji macierzyństwa. Prezentowane tam współczesne macierzyństwo powiela wzór realizowany przez poprzednie pokolenia kobiet w Polsce (rodzina rozumiana jako para małżeńska i jej dzieci, nieobecny mąż i ojciec, relatywnie duża dzietność, praca ojca rodziny poza gospodarstwem domowym i udomowienie kobiety). Częścią tego wzoru jest również izolacja rodziny nuklearnej ze środowiska społecznego i związane z tym poczucie osamotnienia kobiety. Blog jest współczesnym technicznym środkiem wykorzystywanym przez pozostające w domu matki małych dzieci do radzenia sobie z takimi zjawiskami, jak izolacja społeczna, monotonia czy nuda. Problem, czy (na ile?) blogowanie stanowi skuteczne remedium na separację dla blogerek i ich odbiorczyń, warto poddać badaniom w przyszłości.

Aktywność blogerek parentingowych jest wyrazem współczesnej refleksyjności macierzyństwa – liczne wybory, konieczność namysłu i rozważań traktowana jest przez nie jako element społecznej roli matki. Macierzyństwo realizowane jest w nowym kontekście społecznym – w świecie, w którym nastąpiło przejście od losu do wyboru, a nieodłącznym elementem codzienności stała się aktywność w internecie. I w tych zmienionych okolicznościach okazuje się, że kobiety posiadające znaczne zasoby ekonomiczne i kulturowe doświadczają bycia matką w sposób zbliżony do tradycyjnego. Macierzyństwo podlega reprodukcji, chociaż zaznaczają się zmiany – osłabieniu uległ wymóg łączenia obowiązków macierzyńskich z pracą zawodową i pojawił się przymus kreatywności realizowanej poprzez konsumpcję. Przemiany te jednak nie naruszyły podstawowych zobowiązań i społecznych oczekiwań związanych z macierzyństwem.

BIBLIOGRAFIA

- Beck, U. (2002). *Spółczesność ryzyka. W drodze do innej nowoczesności*. Warszawa: Scholar.
- Beck, U. i Beck-Gernsheim, E. (2002). *Individualization. Institutionalized Individualism and its Social and Political Consequences*. London: Sage.
- Budrowska, B. (2001). Regulamin i improwizacje, czyli o kulturowym skrypcie bycia matką. *Kultura i Społeczeństwo*, 2, 105-120.
- Giza-Poleszczuk, A. i Marody, M. (2000). Być kobietą, być mężczyzną – czyli o przemianach tożsamości związanej z płcią we współczesnej Polsce. W: M. Marody (red.), *Między rynkiem a etatem. Społeczne negocjowanie polskiej rzeczywistości*. Warszawa: Scholar, 44-74.
- Goode, W.J. (1961). Family Deorganization. W: R.K. Merton i R.A. Nisbet (red), *Contemporary Social Problems. An Introduction to the Sociology of Deviant Behaviour and Social Problems*. New York: Harcourt, Brace & World, 390-458.
- Guzowska, B. (2015). Estetyzacja – nowa matryca kultury. *Człowiek i Społeczeństwo*, 39, 57-67.
- Kozinets, R.V. (2012). *Netnografia. Badania etnograficzne online*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Lopata, H. (1971). *Occupation: Housewife*. New York: Oxford University Press.

- Olcoń-Kubicka, M. (2009). Rola internetu w powstawaniu nowego modelu macierzyństwa. W: M. Sikorska (red.), *Być rodzicem we współczesnej Polsce. Nowe wzory konfrontacji z rzeczywistością*. Warszawa: WUW, 34-61.
- Sikorska, M. (2009a). *Nowa matka, nowy ojciec, nowe dziecko. O nowym układzie sił w polskich rodzinach*. Warszawa: WAIp.
- Sikorska, M. (2009b). *Polska rodzina. Jaka jest? Jak się zmienia?* Gdańsk: Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową.
- Silverstein, L.B. i Auerbach, C. (2005). Postmodern families. W: J.L. Roonparine i U. Gielen, (red.), *Families in Global Perspectives*. Boston: Person Education Inc, 33-47.
- Szlendak, T. (2011). *Socjologia rodziny. Ewolucja, historia, zróżnicowania*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Welsch, W. (2005). *Estetyka poza estetyką. O nową postać estetyki*. Kraków: Universitas.

Źródła internetowe

- CBOS. (2016). *Zdrowie online. Komunikat z badań nr 148*. Pozyskano z: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2016/K_148_16.PDF (dostęp: 18.03.2018).
- CBOS. (2017). *Korzystanie z internetu. Komunikat z badań nr 49*. Pozyskano z: www.cbos.pl/SPI-SKOM.POL/2017/K_049_17.PDF (dostęp: 18.03.2018).
- <http://hypeology.pl/blog-rank-2016/>
- <http://www.blog-media.pl/raport/> (dostęp: 18.03.2018).
- http://www.oliloli-newlife.com/p/blog-page_3.html (dostęp: 18.03.2018).
- <http://www.okiem-mamusi.pl/2016/10/motywuujaca-tapeta-na-listopad.html#> (dostęp: 18.03.2018).
- <http://www.dzwoneczkowa.pl/2016/03/mama-w-trasie-czyli-jak-pojechac-i-nie.html> (dostęp: 18.03.2018).
- <http://co-ja-plote.blogspot.com/p/o-mnie.htm> (dostęp: 13.03.2018).
- Mediarun. Ranking i badanie polskiej blogosfery 2016. Pozyskano z: <http://mediarun.com/pl/digital/internet/blogerzy-wiedza-jak-zachecic-czytelnikow.html> (dostęp: 18.03.2018).
- Raporty Polska Bologosfera 2017. Pozyskano z: <http://www.blog-media.pl/raport/> (dostęp: 18.03.2018).

Copyright and License

This article is published under the terms of the Creative Commons Attribution – NoDerivs (CC BY- ND 4.0) License
<http://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/>